

Govor predsedavajućeg OEBS-u, prvog potpredsednika Vlade i ministra spoljnih poslova Republike Srbije Ivica Dačića na današnjem radnom ručku Panela eminentnih ličnosti, kome su prisustvovali i generalni sekretar OEBS-a Lamberto Zaniier, kao i članovi uže grupe Minhenske bezbednosne konferencije:

"Ekselencije,
Dame i gospodo,

Kada je Srbiji povereno da bude na čelu OEBS-a u 2015, radovali smo se obeležavanju četrdesete godišnjice Završnog akta iz Helsinkija za vreme našeg predsedavanja. Taj pionirski dokument revolucionarnog koncepta sveobuhvatne bezbednosti, predstavljao je istorijski trijumf saradnje nad sukobima. Decenijama je deset principa bezbednosti iz Helsinkija pružalo čvrstu osnovu evropskoj bezbednosti i stabilnosti. Neki tvrde da je Završnim aktom iz Helsinkija priznata teritorijalna realnost u posleratnoj Evropi. U isto vreme, pažljivo odabran jezik ovog dokumenta iznedrio je potpuno nov koncept u bilateralnim i multilateralnim odnosima, stvorivši direktnu vezu između „korpi“ političko-vojne dimenzije i ljudskih prava, kao suštinske komponente mira i bezbednosti. Ova jedinstvena konstrukcija započela je politički i ideološki pokret koji će na kraju dovesti do kraja Hladnog rata.

Međutim, skorašnji događaji su ugrozili nasleđe Helsinkija – i u isto vreme pokazali kontinuitet značaja Završnog akta iz Helsinkija. Principi iz Helsinkija su ozbiljno ugroženi, a oružani sukobi su ponovo realnost u Evropi. Zato ove godine, umesto da proslavljamo godišnjicu Završnog akta iz Helsinkija, i nastavimo s radom na viziji bezbednosne zajednice sa Samita u Astani 2010, predsedavanje Srbije OEBS-u se bori s najtežom krizom evropske bezbednosti od kraja Hladnog rata.

Da bismo pronašli zajednički put napred, moramo da uložimo svaki napor i učimo iz iskustva. Upravo zbog toga smo, zajedno sa Trojkom OEBS-a, podržali formiranje Panela eminentnih

ličnosti, sa zadatkom da, kroz svoja dva izveštaja, pruži konstruktivan doprinos raspravi o tome kako da prevaziđemo podele u Evropi. Koristim ovu priliku da se svim članovima Panela, a posebno Vama, ambasadore Išinger kao predsedavajućem, zahvalim na uloženom trudu, koji je ovih dana rezultovao završetkom rada na Prelaznom izveštaju.

Preporuke Prelaznog izveštaja (Interim Report), proizišle iz „naučenih lekcija“ iz krize u i oko Ukrajine, sada su dostupne svim državama učesnicima OEBS-a. Uveren sam da će one doprineti raspravi o daljem razvoju naše Organizacije. Takođe želim da, u susret Ministarskom savetu u Beogradu, izrazim nadu da će Panel, kroz svoj Završni izveštaj, doprineti suštinskoj debati o bezbednosti na prostoru OEBS-a.

Dame i gospodo,

Ponovno učvršćivanje evropske bezbednosti će biti jedino moguće ukoliko postignemo trajno rešenje krize u i oko Ukrajine, i zajednički pristupimo njenim širim implikacijama po evropsku bezbednost. Kada se sada osvrnemo, možemo videti da su koreni krize bili mnogo dublji nego što je to iko na početku mogao da uvidi. Tenzije na relaciji Istok-Zapad, pothranjene različitim shvatanjima pretnji i bezbednosnim razlozima, ponovo su se pojavile i pre izbijanja krize. Konstruktivno bavljenje ključnim pitanjima evropske bezbednosti bilo je teško već izvesno vreme. Rastuće nepoverenje, politika konfrontacije i sve manja privrženost OEBS-ovom konceptu sveobuhvatne bezbednosti ometali su saradnju u različitim oblastima. Takođe smo bili svedoci odsustva napretka u oblasti kontrole naoružanja i drugim ključnim oblastima agende OEBS-a. Od izbijanja krize u i oko Ukrajine, svi ovi izazovi su se samo pogoršali.

U postojećem kontekstu, OEBS bi mogao da bude koristan mehanizam za ublažavanje krize i otklon od razmišljanja čiji je smisao da dobitak za jedne znači gubitak za druge, i da vodi ka angažovanju i zajedničkoj odgovornosti. Kao jedina regionalna platforma koja dovodi sve ključne aktere za sto, OEBS održava ključne linije komunikacije otvorenim, i iznalazi mogućnosti za zajedničku akciju.

OEBS već ima važnu ulogu u pružanju pomoći za smirivanje sukoba i olakšavanje političkog procesa. Predsedavanje Srbije čini sve u svojoj moći u cilju nalaženja političkog rešenja na osnovu Sporazuma iz Minska. Naši najviši prioriteti jesu da sprečimo eskalaciju krize u veći sukob, obezbedimo održiv politički proces, kao i zaštitu inkluzivnog i kooperativnog karaktera rada OEBS-a. Srbija ima dobre odnose sa svim ključnim akterima, i posvećeni smo radu sa njima ka postizanju ovog cilja na nepristrasan, transparentan i pouzdan način. Takođe sam uveren da bi deeskalacija na terenu i primetan napredak u Trilateralnoj kontakt grupi omogućili ponovni početak razgovora o širim pitanjima bezbednosti u našem regionu i budućoj ulozi OEBS-a.

Uz Trilateralnu kontakt grupu, Specijalna posmatračka misija je najvidljiviji element odgovora OEBS-a na krizu u i oko Ukrajine. Ipak, svi mehanizmi OEBS-a su pokrenuti u rešavanju krize, u isto vreme služeći i kao podrška drugim ključnim koracima koje Ukrajina treba da preduzme, uključujući ustavnu reformu, zaštitu prava nacionalnih manjina, nacionalni dijalog i pomirenje. Sve u svemu, OEBS je na ubedljiv način pokazao da može da pruži rezultate.

Jedna od ključnih lekcija koje smo naučili iz reagovanja OEBS-a na krizu u i oko Ukrajine je da

treba da ojačamo sposobnost Organizacije za sprečavanje i reagovanje na sukobe. Međutim, i države učesnice bi takođe mogle da bolje iskoriste OEBS kao platformu za prevazilaženje postojećih podela, obnavljanje poverenja, i ponovnu izgradnju kooperativnog pristupa zajedničkim bezbednosnim izazovima. Uz veću političku podršku država učesnica, može se učiniti mnogo više i u pružanju pomoći pri rešavanju produženih sukoba u Moldaviji i Južnom Kavkazu; bavljenju pretnjama koje su posledica nestabilnosti u susednim regionima, uključujući u južnom Mediteranu i Avganistanu; kao i rešavanju transnacionalnih i globalnih pretnji kakve su terorizam, organizovani kriminal i klimatske promene.

Bez uzajamnog razumevanja bezbednosti i zajedničkog posvećenog regovanja, naročito od strane ključnih aktera, rizikujemo eskalaciju svih ovih izazova. „Zamrznuti“ sukobi bi mogli da se „podgreju“ i ponovo pretvore u oružane sukobe. Nestabilnost pothranjuje tenzije u društvima koje mogu da dovedu do etničkih sukoba, radikalizacije i nasilnog ekstremizma koji doprinose daljoj destabilizaciji. Transnacionalne i globalne pretnje naprosto ne možete da rešavate sami.

Ekselencije,

Da bismo evropsku bezbednosnu arhitekturu učinili otpornijom, sadašnju kulturu konfrontacije moramo da zamenimo kulturom kooperacije i zajedničkog delovanja. Treba da pronađemo način na koji da se opet angažujemo u zajedničkim naporima za jačanje bezbednosti širom regiona OEBS-a. Biće to izazovan i dugoročan zadatak – ali, realnost je da nemamo drugu mogućnost.

Ne smemo zaboraviti da delimo odgovornost za mir i bezbednost u Evropi. Treba da se osvrnemo na korene Helsinškog procesa i vrednosti na kojima je bio zasnovan i da učimo od posvećenosti lidera iz doba Hladnog rata da zajedno rade. U doba daleko većih podela od današnjih, pronašli su hrabrost i političku volju za postizanje pragmatičnog kompromisa i izbalansirano delovanje u skladu sa sveobuhvatnim konceptom i fundamentalnim principima bezbednosti, koji su nas dobro služili decenijama.

Obnavljanje poverenja među državama učesnicama OEBS-a, uz poštovanje osnovnih zajedničkih principa i obaveza treba da budu suštinski elementi naših zajedničkih nastojanja. Uprkos svemu što se dešava, Helsinški principi su i dalje valjani. Nema potrebe za njihovim preispitivanjem. Umesto toga, treba da zajedno radimo kako bismo ih potvrdili i ojačali u dobroj veri i otežali njihovo kršenje.

Imajući to u vidu, za sledeći mesec sam sazvao neformalni i inkluzivni sastanak na visokom nivou u Helsinkiju, kako bi se razmotrile šire implikacije sadašnje krize po evropsku bezbednost, a posebno OEBS. Moje kolege iz Trojke, ministri Švajcarske i Nemačke, takođe će biti tamo. Težićemo iznalaženju zajedničke osnove za napredovanje dijaloga o bezbednosti i saradnji. Ovo su neka ključna pitanja za diskusiju:

- Kako možemo da napravimo otklon od konfrontacije ka saradnji? Postoje li bezbednosni izazovi na kojima možemo da radimo zajedno i da se angažujemo kroz konstruktivnu saradnju?
- Kako možemo da obezbedimo da se principi i obaveze na koje su se sve zemlje učesnice OEBS-a obavezale poštuju i primenjuju u potpunosti i u dobroj veri?

- I kako možemo da ojačamo sposobnost OEBS-a da se bavi sadašnjim i budućim izazovima bezbednosti, uključujući sprečavanje i rešavanje sukoba?

Dame i gospodo,

Dozvolite mi da se osvrnem na iskustvo Srbije. Naša nedavna prošlost ostavila nam je teško nasleđe, ali mi naporno radimo da ga prevaziđemo i napravimo pozitivnu i inkluzivnu agendu za budućnost. OEBS igra važnu ulogu u tranziciji Srbije, kao i na zapadnom Balkanu uopšte, kroz podršku širokom opsegu reformi, kao i regionalnoj saradnji i pomirenju. Prisustvo OEBS-a u regionu bilo je za nas korisno, i čvrsto verujem da misije OEBS-a na terenu pružaju vredan doprinos svojim zemljama domaćinima. Inkluzivna platforma OEBS-a za dijalog i zajedničko delovanje – što je jedan od ključnih rezultata Helsinškog procesa – je važan instrument za stabilnost, ne samo na Zapadnom Balkanu, već širom regiona OEBS-a. Ne treba insistirati na zatvaranju misija OEBS-a na terenu pod veštačkim izgovorima. Istovremeno, važno je da misije imaju partnerski odnos sa zemljama domaćinima.

Poverenje može da se uništi brzo, ali je potrebno dugo da se ono obnovi. Moramo da preduzmemo neke male korake ka obnavljanju poverenja. Da bismo to postigli, najpre treba da uputimo poziv svima da se dijalog preusmeri ka pozitivnoj agendi, koja gleda napred. Ali moramo da delujemo odmah, jer vreme ističe.

OEBS je jedinstven i neprocenjiv za međunarodnu zajednicu. Sadašnja kriza je istakla njegove trajne prednosti i korisnost kao organizacije koja je najpodesnija za premošćivanje jaza i olakšavanje zajedničkih rešenja. Ukoliko želimo da osiguramo da OEBS nastavi da efikasno sprovodi svoj rad i u budućnosti, moramo da više uložimo u Organizaciju, i politički i u pogledu resursa. I tada je na nama da radimo zajedno i to dobro iskoristimo. Hvala."